

Chinuch On

Aveilus, Bein HaMitzarim, and Tisha b'Av

1. גמרא מועד קטן יד:

מקצועין לקטן מפני עגמת נפש... רש"י (שם) – מקצועין לקטן - את צגדיו. מפני עגמת נפש - שיצכו הרואין, וירצו צכוד המת, ולא מפני שהוא אצל.

2. טור יו"ד סי' ש"מ

קטן שמת לו מת מקצועין לו מפני עגמת נפש פירוש כדי להרבות בהספד כתב הרי"ף גיאת ואם הגיע לחינוך קורעין לו כדרך שמחנכין אותו לשאר מצות...

3. ט"ז שם, ס"ק ט"ו

מקצועין לו. בטור... כתב הרי"ף גיאות... וכתוב בדרישה מכאן ראיה קצת שקטן שהגיע לחינוך צריך לנהוג כל דיני אבילות ע"כ. ונראה לי דאף ביום שמועה קרובה דהוה כמו יום הקבורה כמו שכתוב לקמן סימן ת"ב הוה דינא הכי דגם שם איכא עגמת נפש וכבוד למת לעיני הרואים קריעה של קטן ויש מי שחולק על זה ואין בדבריו ממש:

4. אגרות משה יו"ד א:רכד

ולכן להלכה באבילות שהלכה כדברי המיקל אין לחייב לקטן אף אם גם הרמב"ם והרדב"ז סברי כהדרישה והט"ז משום דמהר"מ מרוטנברג והרא"ש והש"ע סברי שפטור. ובקריעה היה יותר ראוי להחמיר כהרי"ף גיאות ודעימיה לחייב לקרוע לקטן שהגיע לחינוך אבל אלו המקילין גם בקריעה שלא לחייב בחינוך יש להם ג"כ על מי לסמוך ובפרט למה ששמע בשער הציון שמכריע כהחולקין על המג"א שלדידהו בארתי שליכא דין חינוך גם בקריעה יש אולי גם להורות כן למעשה. ואף שהוא אולי משום דלא נחית למה שבארתי דרש"י ותוס' והרמב"ם והמחבר סברי כהמג"א מ"מ יש אולי לסמוך עליהו להקל כיון שהוא מלתא דרבנן.

5. מגן אברהם או"ח סי' תקנ"א, ס"ק ל"ח

לספר לקטנים. דקטנים נמי שייך בו חינוך אי משום אבילו' אי משום עגמת נפש (ת"ה סי' קנ"ב) וצ"ע דבי"ד סי' שפ"ד פסק דאין אבילות לקטן ונ"ל דבאבילות דרבים מחמירי' טפי:

6. ביאור הלכה, סי' תק"נ

הכל חייבים וכו' - תינוקות בת י"ב שנים ויום אחד ותינוק בן י"ג שנה ויום אחד חייבים להתענות ולא קודם לכן. ואף שלא הביאו שתי שערות חייבים [פמ"ג בשם א"ר]:

Chinuch On

Aveilus, Bein HaMitzarim, and Tisha b'Av

7. מגן אברהם סי' תקנ"א, ס"ק ל"א

לתינוק. משמע דמותר ליתן לתינוק בשר ויין בשבת זו דמעיקרא לא נהגו איסור להחמי' בתינוק ודוקא בתינוק שאינו יודע להתאבל על ירושלים...

8. גמ' בבא בתרא ס':

ת"ר: כשחרב הבית בשניה, רבו פרושין בישראל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין. נטפל להן ר' יהושע, אמר להן: בני, מפני מה אי אתם אוכלין בשר ואין אתם שותין יין? אמרו לו: נאכל בשר שממנו מקריבין על גבי מזבח, ועכשיו בטל? נשתה יין שמנסכין על גבי המזבח, ועכשיו בטל? אמר להם: א"כ, לחם לא נאכל, שכבר בטלו מנחות! אפשר בפירות. פירות לא נאכל, שכבר בטלו בכורים! אפשר בפירות אחרים. מים לא נשתה, שכבר בטל ניסוך המים! שתקו. אמר להן: בני, בואו ואומר לכם: שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר - שכבר נגזרה גזרה, ולהתאבל יותר מדאי אי אפשר - שאין גוזרין גזירה על הצבור אא"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה, דכתיב: במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו, אלא כך אמרו חכמים: סד אדם את ביתו בסיד, ומשייר בו דבר מועט. וכמה? אמר רב יוסף: אמה על אמה. אמר רב חסדא: כנגד הפתח. עושה אדם כל צרכי סעודה, ומשייר דבר מועט. מאי היא? אמר רב פפא: כסא דהרסנא. עושה אשה כל תכשיטיה, ומשיירת דבר מועט. מאי היא? אמר רב: בת צדעא, שנאמר: אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי וגו'. מאי על ראש שמחתי? אמר רב יצחק: זה אפר מקלה שבראש חתנים.

9. שולחן ערוך או"ח תקנא:יד

אסור לגדולים לספר לקטנים ולכבס כסותם בשבת שחל תשעה באב להיות בתוכה. הגה: מיהו בגדים שמלפפין בהם הקטנים לגמרי, שמוציאים בהם ריעי ומשתנינן בהם, הני ודאי משרא שרי; ואפילו בגדי שאר קטנים נוהגים להקל (ב"י).

10. משנה ברורה, ס"ק פ"א

לספר לקטנים - דקטנים נמי שייך בהו חינוך אי משום אבילות או משום עגמת נפש:

11. ערוך השולחן או"ח תקנא:לא

תספורת שאסרו חכמים בשבוע שחל ט"ב ולדידן מן י"ז בתמוז אחד ראשו ואחד כל שיער שבו אסור ובשפה של הזקן כל שמעכב האכילה מותר ואסור לגדולים לספר לקטנים דאע"ג דאין אבילות לקטן כמ"ש ביו"ד סי' שפ"ד זהו בסתם אבילות אבל באבילות דרבים שהוא זכרון לחורבן בית קדשינו ראוי לחנך גם הקטנים [מג"א סקל"ח] ולא משום דאבילות זו חמירא מסתם אבילות דאדרבא שיש דברים שמקילינן באבילות ישנה כדאמרינן ביבמות [מ"ג:]: ע"ש אלא דבזה יש חינוך ליראת ד' שהקטן כשישאל על מה זה יבינו לו עניין חורבן בית המקדש: